

BÁNFI ZIÁD*

ÚTON EGY ÚJ MAGYAR POLGÁRI JOGI KRIPTOPÉNZ-DEFINIÍÓ MEGALKOTÁSA FELÉ A NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSI TÖREKVÉSEK TÜKRÉBEN

Bevezető gondolatok

MOÓR megfogalmazása szerint „minél határozottabbak, minél éle-
sebbek a jog által megalkotott fogalmak, annál könnyebb lesz a jogalkalmazás, annál biztosabb lesz a jognak a társadalmi összefűződés feletti uralma”.¹ Gyakran megjelenő jelenség ugyanakkor, hogy a modern pénzügyi szabályozói absztrakció és a klasszikus polgári jogi gondolkodás dogmatikai absztrakciója között feszültség keletkezik: míg a szabályozók gyakran funkcionális, absztrakt kategóriákat alkotnak a technológiai kockázatok lefedésére, a magánjog dogmatikai koherenciára törekszik, adott esetben eltérő fogalomalkotási sémát követve. További nehezítő körülménynek számít, hogy általában rendkívül nehéz olyan absztrahált fogalmat alkotni, egyúttal pedig konkrét normatív szövegezést is adni a valóságban² tapasztalható jelenségekről, amely bizonyosan időálló lesz.

A kérdéskör tárgyalásának kiemelt aktualitását a kriptopénzek megjelenése és az arra adott jogalkotói-szabályozói válaszok adnak. A világ első ténylegesen működő, decentralizált kriptopénze, a bitcoin egy Satoshi Nakamoto (ál)nevet viselő, a mai napig ismeretlen személy 2008 novemberében megjelentetett tanulmánya³ nyomán vált ismertté a nyilvánosság előtt. A Bitcoin (nagy kezdőbetűvel) egy decentralizált elszámolási rendszert (megosztott főkönyvi nyilvántartást), a bitcoin pedig (kis kezdőbetűvel) az ehhez kapcsolódó, nyílt forráskódú virtuális pénz(neme)t jelöli, egy kriptopénzt, amelyet a Bitcoin mint hálózat hoz létre matematikai algoritmusok és titkosítási eljárások által szabályozottan, tranzakciók feldolgozása és jóváhagyása, azaz bányászat („mining”) révén. A blokklánc („blockchain”) elnevezésű nyilvános főkönyv tartalmaz minden feldolgozott tranzakciót, elősegítve, hogy a felhasználók számítógépei az egyes tranzakciók érvényességét megerősítsék.⁴

A Bitcoin megjelenését követően a decentralizált protokollok és alkalmazások, valamint ezek építőkövei, a különböző „coinok”, „tokenek”, illetve „token szabványok” lényegében önálló univerzum má nőttek ki magukat. A digitális forradalom és a blokklánc-technológia gyors fejlődése mögött ugyanakkor a jogi szabályozás jelentősen lemaradt. Amíg a kriptopénzek elterjedtsége és aggregált piaci kapitalizációja hatalmasra nőtt, a témakör rendkívüli terminológiai sokszínűséget mutat a jogi szakirodalomban, ami tovább nehezíti az egységes jogi megítélést.

A közelmúltban elfogadott új európai szabályozás (a MiCA rendelet,⁵ valamint végrehajtási szabályai), illetve az ezeket implementáló magyar szabályok terminológiája ugyanakkor – adott esetben – mintaként szolgálhat a magyar magánjog számára is, elősegítve a jogi koherencia kialakulását a jogrendszer egészében. E tanulmány keretei között kifejezetten a klasszikus kriptopénzekkel („cryptocurrencies”), ezen belül pedig kiemelten a bitcoinnal kívánunk foglalkozni, így a „kriptouniverzum” által a jogalkalmazás számára tartogatott egyéb izgalmak (pl. a digitális jegybankpénzek monetáris jogi és polgári jogi megítélése, NFT-k⁶ vagy akár „tokenizált tokenek”⁷ jogi minősítése, okosszerződések⁸ kezelése) nem képezik vizsgálódásunk közvetlen tárgyát.

1. Fogalmi alapvetés

1.1. A pénz jogi fogalma

A pénz fogalmának meghatározásakor alapvető fontosságú annak megállapítása, hogy a pénz elsődlegesen nem jogi, hanem társadalmi⁹ és gazdasági jelenség.¹⁰ GÁRDOS szerint a pénzt történetileg nem a jog, hanem a társadalmi gyakorlat hozta létre, és a jog önmagában ma sem képes önkényesen kijelölni vagyontárgyat a pénz státuszával felruházni. Egy adott vagyontárgy nem attól minősül pénznek, hogy a jog erről így rendelkezik, hanem attól, hogy ténylegesen betölti a pénzfunkciókat: „jogszabályi felhatalmazás nélkül is pénz tehát az az eszköz, amelyet széles körben fizetésül használnak, és a jog rendelkezése ellenére sem pénz az, ami ténylegesen nem tölti be ezt a funkciót”.¹¹

Közgazdasági értelemben, funkcionális megközelítés szerint a pénzt jellemzően három vagy négy alapfunkciója megadásával szokás jellemezni, e tanulmány keretei között a következő négyes felosztást vesszük alapul: „a) csereeszköz- (forgalmi eszköz) funkció, ami tömören azt jelenti, hogy a pénz mindenki által elfogadott; b) fizetési eszköz-funkció, ez esetben a pénzmozgás nem jár együtt az áru mozgásával; c) értékőrző (felhalmozási eszköz) funkció, azaz a pénz alkalmas a vagyon tartására; d) értékmérő (elszámolási egység) funkció, ennek az alapján a pénz alkalmas az árak kifejezésére”.¹² MENYHÁRD ugyanakkor rámutat, hogy a pénznek mint fizetési eszköznek a közgazdaságtani, pénzügyi vagy más terminológiában nevesített megjelenési formái jogi értelemben nem minősülnek pénznek, és nem beszélünk erről a dologi jogi értelemben pénzt helyettesítő fizetési eszközök esetében sem.¹³

Ennek jegyében, a magyar szabályozást tekintve közjogi kiindulópontunk lehet Magyarország Alaptörvénye, mely szerint Magyarország hivatalos pénzneme a forint.¹⁴ A Magyar Nemzeti Bank jogosult Magyarország hivatalos pénznemében bankjegy- és érmekibocsátásra, a Magyar Nemzeti Bank által Magyarország hivatalos pénznemében kibocsátott bankjegy és érme pedig – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – Magyarország törvényes fizetőeszköze. A Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott bankjegyeket és érmeket azok bevonásáig magyar hivatalos pénznemben teljesítendő fizetésnél névértéken kell elfogadni.¹⁵

Továbbá a pénzforgalmi szabályozás felé, rögzíthető, hogy a hazai pénzforgalmi törvény pénz definíciójának fogalmi tartományába a bankjegy, érme, számlapénz, és az elektronikus pénz tartoznak bele.¹⁶ Ezzel összefüggésben ugyanakkor már most utalunk arra, hogy a magyar szabályozás alapjául szolgáló európai irányelv szóhasználata más hivatalos nyelveken inkább „pénzeszközök”-nek felel meg,¹⁷ mely tágabb értelemmel bír, mint a dologszerű törvényes fizetőeszköz és magában foglalhatja akár a bankszámlán lévő egyenleget, mint a bankkal szembeni követelést vagy egyéb pénzhezlyettesítőket is. Az alábbi 1.2. pontban ismertetésre kerülő MiCA rendelet „pénz”¹⁸ definíciója ugyanerre az irányelvi meghatározásra hivatkozik.

Ami pedig a polgári jogi megközelítést illeti, rögzítendő, hogy a pénznek nincs polgári jogi definíciója. Dologi jogi szempontból a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:14. § (2) bekezdése szerint a pénzre a dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, azonban e szabály alkalmazásában – jelenleg – pénz alatt kizárólag a fizikai formában megjelenő törvényes fizetőeszköz (bankjegy, érme), ideértve a külföldi hivatalos fi-

* A szerző jogász.

zetőeszközt is, kell érteni, a kötelmi jogban ugyanakkor a készpénz mellett a számlapénz is pénznek tekintjük.¹⁹ A pénz tehát nem dolog, de úgy kell kezelni, mintha dolog lenne, *fizikai megjelenési formájában ugyanakkor a pénz „hordozója” nem azonos a megjelenített értékkel.*

1.2. A MiCA központi definíciója: a „kripto eszköz”

Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa 2023-ban fogadta el a MiCA rendeletet, mely 2023. június 9-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában, ezzel az Európai Unió első átfogó szabályozásává vált a kripto eszközök piacára vonatkozóan. A rendelet egyik fő célja, hogy az Európai Unióban a kripto eszközök kibocsátására és a kapcsolódó szolgáltatások nyújtására egységes, koherens és harmonizált jogi keretrendszert hozzon létre, megszüntetve ezzel a tagállami töredezett szabályozást, elősegítve a belső piac működését és integritását.

A MiCA rendelet központi definíciója a *kripto eszköz*, azaz: „*érték vagy jog digitális megtestesítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható*”.²⁰ Tekintettel arra, hogy a MiCA egy belső piaci harmonizációs rendelet, melynek célja a kripto eszközök európai uniós szintű egységes szabályozása, az általa alkalmazott definíció funkcionális és (legalább részben) technológiamentes:²¹ minden olyan eszközt le kíván fedni, amely megosztott főkönyvi technológián („*distributed ledger technology*”, *DLT*)²² alapul és elektronikus úton átruházható, illetve tárolható. Ebből az is következik, hogy a meghatározás nem differenciál a mögöttes gazdasági és jogi funkciók szerint, így az egyes pénzfunkciók betöltésére sem utal.

1.3. Token-e a token?

A paradox kérdésfeltevés arra utal, hogy a kripto eszközök, illetve tokenek kategorizálási kérdései tekintetében a technológiai, a kriptoközösségi és a jogszabályi szóhasználat nem feltétlenül esik egybe, így nem beszélhetünk egységes, kijegecesedett szóhasználatról.²³

Friedman meghatározása szerint a *tokenizálás* egy olyan eljárás, amelynek célja, hogy egy adatfolyamból (szekvenciából) kinyerje az érdeklődésre számot tartó elemeket. Szűkebb értelemben, a számítástechnikában és kifejezés utalhat a programozási nyelven vagy a természetes nyelvi feldolgozás alapvető első lépésére is, melynek során egy szöveget kisebb egységekre, úgynevezett *tokenekre* bontanak. Tágabb értelemben azonban bármely komplex formátum alapvető elemeire redukálását is jelentheti, legyen szó akár számítástechnikáról, akár természetes folyamatokról.²⁴

Tanulmányunk tárgyára tekintettel a *tokenizációt* részben más, a kriptoközösség szóhasználatán alapuló értelemben használjuk, érteve ez alatt azt a folyamatot, melynek során egy valós (fizikai világban létező) vagy digitális eszközt digitális alapegységé („*tokenné*”) alakítanak, amelyet aztán egy blokkláncon lehet tárolni és kereskedni.²⁵

Technológiai értelemben lényegében minden blokkláncon futó digitális alapegység (így a kriptopénzek, tehát a bitcoin is) valójában egy token, mert egy megosztott főkönyvi (DLT) bejegyzés, melyet valamilyen kriptográfiai megoldással hitelesítenek. A kriptoközösség szóhasználatában ugyanakkor az „*érme*” („*coin*”) olyan kriptográfiai pénzegységet jelent (nem jogi értelemben), amely saját blokklánccal rendelkezik (ilyen a bitcoin, litecoin, ether). Ezzel szemben a *token* mindig más blokkláncon fut, ld. pl. az ERC-20 token az Ethereum blokkláncon (USDT, UNI).²⁶ Erre figyelemmel a tanulmányban a *kriptopénzeket a kripto eszközök közé soroljuk, de nem tekintjük tokennek*. Maguknak a kripto eszközöknek sokféle csoportosítása lehetséges, így beszélhetünk *helyettesíthető*, illetve *nem helyettesíthető* (egyedi) eszközökről, funkcionalitás szerint pedig – többek között – *felhasználói tokenről* („*utility token*”): hozzáférést ad egy szolgáltatáshoz (pl. egy platform használatához), *értékpapír tokenről* („*security token*”): értékpapírszerű jogosultságokat testesít meg, „*stabilérméről*” („*stablecoin*”), melyek értéke egy ország hivata-

los pénzneméhez (*fiat pénzhez*) vagy más eszköz értékéhez kötött, *irányítási tokenről* („*governance token*”), melyet blokkláncon történő szavazás megjelenítésére használnak.²⁷

Low és HARA elméleti kategorizálása szerint a *kripto eszközök* lehetnek *endogének* (pl. bitcoin), amelyek nem állnak másból, mint magából a főkönyvi bejegyzésből vagy adatláncból, vagy *exogének*, melynél a főkönyvi bejegyzés egy blokkláncon kívüli eszközt, például földet vagy egy adott jogot képviselhet, amely esetben a kripto eszköz *exogén*. A szerzőpáros szerint, mivel az *exogén* kripto eszközök „egyszerűen” blokkláncokat használnak főkönyvként a láncban kívüli jogok tokenizálására (azaz rögzítésére, képviselésére), az ilyen típusú kripto eszközök magánjogi besorolásával kapcsolatos kérdések általában ismerősek azokban a jogrendszerekben, ahol a besorolás a főkönyv típusától és az alapul szolgáló láncban kívüli jog jellegétől függ, így a legtöbb jogrendszer magánjogi besorolásának igazi kihívása az endogén kripto eszközökben rejlik.²⁸

Az endogén kripto eszközök körébe sorolandó kriptopénzek (mint a bitcoin) általában nem megkülönböztethetőek, így helyettesíthetőek, általános céljuk pedig, hogy fizetési szolgáltatásokat nyújtsanak és kvázi pénzként funkcionáljanak.²⁹ A kriptopénzeknek önmagukban nincs belső értékük, értéket tipikusan azáltal kapnak, hogy a blokkláncot felhasználók elfogadják csereeszközként.³⁰

A MiCA rendelet a fenti szerteágazó csoportosítási irányoktól részben eltérve, a kripto eszközöket három fő típusba sorolja azon az alapon, hogy a kripto eszközök más eszközökhöz való rögzítéssel törekednek-e értékük stabilizálására. Így idetartoznak az

a) *elektronikus pénz-tokenek*³¹ (olyan kripto eszközök, amelyek egy hivatalos pénznemhez viszonyítva stabilizálják értéküket, biztosítva egyúttal az ilyen tokenek birtokosai számára, hogy gyakorolhassák a tokenek névértéken történő, a tokenek alapjául szolgáló pénznemre való visszaváltásra vonatkozó jogukat – „*electronic money token, EMT*”),

b) *eszközalapú tokenek* (olyan kripto eszközök, amelyek más eszközökhöz vagy eszközök kombinációjához viszonyítva stabilizálják értéküket – „*asset-referenced token, ART*”),³² valamint

c) az eszközalapú tokenek vagy az elektronikus pénz-tokenek kategóriájába nem tartozó *egyéb kripto eszközök* („*other crypto-assets*”), ideértve az ún. *felhasználói tokeneket* („*utility token, UT*”)³³ is, azaz a kripto eszközök olyan típusát, amelynek rendeltetése kizárólag a kibocsátója által nyújtott áruhoz vagy szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása.³⁴

A MiCA teljes piaci követelményrendszerének ismertetése nélkül, e tanulmány keretei között a fentiekkel összefüggésben három tényezőt szeretnénk hangsúlyozni:

a) úgy tűnik, a MiCA szabályozás hagy a szűken vett „kriptopénzek” (pl. bitcoin) számára egy definíciós „kiskaput”, amikor az „egyéb” kripto eszközök (és nem az egyes nevesített token altípusok) kategóriájába sorolja őket,

b) a MiCA rendelet 39. cikkében szabályozott, az eszközalapú tokenek birtokosait megillető, a kibocsátóval szemben érvényesíthető visszaváltási jog már egyfajta relatív jogviszonyt és vagyoni értékű jog fennállását feltételezi, mely adott esetben külön polgári jogi vizsgálat tárgya lehet e kripto eszköz kategória esetében,

c) az ismertetett kategorizálás mellett utalunk rá, hogy a MiCA rendelet meghatározza a „*hivatalos pénznem*”³⁵ („*official currency*”) – egy ország központi bank vagy más monetáris hatóság által kibocsátott hivatalos pénzneme), sőt – kereszthivatkozással – a „*pénz*”³⁶ („*funds*”, tehát nem „*money*”) definícióját is.

2. A hatályos magyar szabályozás

Magyarországon a *kripto eszközök piacáról szóló 2024. évi VII. törvényt* az Országgyűlés a 2024. április 10-ei ülésnapján fogadta el, 2024. április 17-én jelent meg a Magyar Közlönyben és a MiCA rendelet előírásaihoz igazodva 2025. január 1. napjától számított átmeneti időszak leteltével, 2025. július 1. napjától kezdve alkalmazandó teljesskörűen. A törvény definíciós rendszere a MiCA szabályozáson, így különösen az ott definiált hármass kripto eszköz-felosztáson ala-

pul, így tehát Magyarországon a pénzügyi piaci (és polgári) jogi szabályozást tekintve jelenleg nincs önálló kriptoeszköz definíció. Utalunk ugyanakkor rá, hogy egyes speciális jogterületek a MiCA hatálybalépését követően is rendelkeznek saját definícióval, így pl. a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (Szja tv.) 67/C. § (9) bekezdése szerint „*kriptoeszköznek minősül az érték vagy jogok digitális megjelenítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható*”, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (Pmt.) 3. § 47. pontja szerint pedig „*virtuális fizetőeszköz: »digitális értékmegjelenítés, amelyet nem központi bank vagy közigazgatási szerv bocsát ki, illetve garantál; nem rendelkezik törvényes fizetőeszköz jogi státuszával; elektronikusan tárolható, csereértékként elfogadott, így különösen elektronikusan átadható, illetve elektronikusra kereskedésre alkalmas«*”.

Az általános polgári jogi megközelítést tekintve az általunk feldolgozott források³⁷ szinte egyöntetűen állást foglalnak, hogy a bitcoin nem minősül:

a) dolognak a Ptk. értelmében, mert fizikai megnyilvánulással, térbeli körülhatároltsággal nem rendelkezik, a magyar jog pedig az immateriális, testetlen dolgokat („*res incorporales*”) nem ismeri el klasszikus értelemben vett dolognak, így a kriptopénz sem tekinthető ennek, következésképpen nem lehet tulajdonjog tárgya sem³⁸,

b) követelésnek, mert kibocsátó hiányában nem beszélhetünk relatív jogviszonyról,

c) dologi jogi értelemben vett pénznek, illetve törvényes fizetőeszköznek vagy elektronikusan pénznek, mivel nincs kibocsátója, és az állam monetáris szuverenitása egyébként sem teszi lehetővé törvényes fizetőeszköz kibocsátását bárkinek (a Ptk. diszpozitivitásából fakadóan ugyanakkor kötelmi jogi oldalról minősülhet pénznek, ha a felek így állapodnak meg³⁹),

d) értékpapírnak,⁴⁰ mert ahhoz szintén elengedhetetlen lenne a kibocsátó fogalma, ami a bitcoinnál értelmezhetetlen. BÉLDI-TURÁNYI szerint nem minősül továbbá g) szellemi alkotásnak, mert a matematikai-kriptográfiai algoritmus nem védett mű, vagy éppen h) polgári jogi részesedésnek sem, szintén a kibocsátó hiánya miatt.⁴¹

Még akkor is, ha valamely kategóriába be lehetne sorolni a kriptopénzeket, gyakorlati problémák nehezíthetnék a tényleges jogalkalmazást, a teljesség igénye nélkül:

a) nem létezik olyan egységes, közhiteles nyilvántartás, amelyben a kriptopénz rögzítést nyerne és ennek folytán a „tulajdonos” jogai sem bizonyíthatóak,

b) csak a kriptopénz tulajdonosa fér hozzá a kriptotárcához, azaz bejelentkezési adatok hiányában más felhasználók, így különösen az örökösök nem rendelkezhetnek a kriptopénzzel.⁴²

Boóc szerint viselkedését tekintve a „kriptovaluta” olyan digitális árunak tekinthető, amely feletti mindenkor rendelkezési jogosultság a használója vagyoni értékű jogának minősül, illetve másik olvasatban egyfajta kibocsátó nélküli, szabadon átkonvertálható virtuális pénzhelyettesítő eszköz, azaz egy olyan fizetési ígéret, amely „*az éppen aktuális ára, árfolyama alapján pénzre váltható, vagy azzal vásárolt termékért vagy szolgáltatásokért – bizonyos szállítóknak – fizetni lehet, nincs lejáratá vagy futamideje, bármikor pénzre váltható, ha egyébként van olyan személy vagy szervezet, aki vagy amely erre a cserére hajlandó*”.⁴³

Tekintettel arra, hogy – többek között – a kriptopénzeket sem dologként, sem jogként, sem pedig követelésként, értékpapírként vagy szellemi alkotásként nem tudja értelmezni jelenleg a magyar polgári jog, BÉLDI-TURÁNYI⁴⁴ arra a következtetésre jut, hogy a jogalkotónak a meglévő kategóriák módosításával vagy kibővítésével kell(ene) megteremtenie a kriptoeszközök megfelelő polgári jogi besorolását, mert jelenleg a decentralizáltság (kibocsátó hiánya) miatt akad el minden hagyományos besorolási próbálkozás. SZALBOT szerint a bitcoin a legközelebb a dolog kategóriájához áll, azonban ennek megállapításához a magyar bírói gyakorlatnak még kellene haladnia jelenlegi álláspontját a testetlen, fizikai megnyilvánulással nem rendelkező dolgokról.⁴⁵

PARTI a digitális adat jogi természetét vizsgálja és megállapítja, hogy a digitális adat nem felel meg a dolog fogalmának és a birtokba vehető testi tárgy kritériumának sem, így rajta – a magyar jogrendszerben – tulajdonjog sem állhat fenn. A fő probléma, hogy forgalomképes, de nem dologi természetű javak nem lehetnek tulajdonjog tárgyai, ahogyan egy szerződéses pozíció, esetleg egy jog vagy követelés sem. A vagyontárgy definíciója ugyanakkor a Ptk. 8:1. §-a szerint a dolog, a jog és a követelés: mivel a digitális adat nem tekinthető a felsorolásban szereplő egyik elemnek sem, így polgári jogi szempontból sem a tulajdonjog tárgyai, sem pedig a vagyontárgyak közé nem sorolható be. Parti álláspontja szerint ezért a digitális adatokat mégis adaptálni kellene a vagyoni jogi rendszerbe, mivel a digitális adat áruvá, majd vagyontárggyá válásának folyamata elkerülhetetlenné teszi a jogrendszer alkalmazkodását, amelynek révén a vagyoni jogi és tulajdonjogi relációk is értelmezhetővé válnak. *De lege ferenda* javaslatot tesz a Ptk. 8:1. §-a szerinti értelmező rendelkezések (1) bekezdésének új 8. pontjaként egy új „digitális adat” definíció beillesztésére, ezenfelül pedig a Ptk. 5:14. § (2) bekezdésének módosítására vagy (alternatívaként) a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 5. pontjának kiegészítésére, a vagyontárgy kategóriáját kiegészítve az általa meghatározott szövegű „digitális adat” definícióval.⁴⁶

3. A lehetséges új magyar polgári jogi definíció

3.1. Van-e szükség önálló magyar polgári jogi szabályozásra?

A MiCA szabályozás tükrében joggal adódik a fenti kérdés, különös tekintettel arra, hogy a rendeleti forma következményeként az európai uniós szabályok közvetlenül alkalmazandók, tagállami szintű külön implementációt nem igényelnek, illetve eltérni sem lehetséges tőlük (tagállami szinten velük ellentétes szabály nem alkotható). Hangsúlyozandó körülmény ugyanakkor, hogy a piaci szabályozási logikán (melynek fő célja a kibocsátási, engedélyezési, felügyeleti kérdések rendezése) alapuló MiCA szabályozás nem kezeli a polgári jogi kérdéseket, így különösen nem foglal állást arról, hogy a kriptoeszközök dolognak minősülnek-e vagy sem, dologi értelemben átruházhatóak-e vagy sem, vagy éppen milyen feltételek mellett örökölhetők.

Nyilván felmerülhetne Magyarországon is, hogy a témakör jogalkotással történő rendezése helyett a polgári jogi minősítés kialakítását az állam a jogalkalmazásra bízva, így adott esetben az eljáró bíróság, közjegyző foglaljon állást a tekintetben, hogy az adott kriptovaluta vagyontárgy vajon dolognak, pénznek, követelésnek minősül-e és milyen szabályokat szükséges rá alkalmazni. E megoldás mellett szólhat, hogy a bírósági és hatósági gyakorlat esetéről esetre képes kezelni a kriptopénzzel kapcsolatos vitákat, mivel pedig a technológia gyorsan változik, ezzel akár „időt is nyerhet” a szabályozás: a jogalkalmazó teleologikusan, meglévő jogelvek alapján is képes lehet megoldani konkrét ügyeket, míg ha a jogalkotó túl merev kategóriákat vezet be, azok hamar elavulhatnak.

Bár tömegességét és társadalmi súlyát tekintve a kriptopénzek kérdésköre a devizaalapú hitelszerződések ügyével aligha összevethető, véleményünk szerint bizonyos tekintetben mégis lehet értelme az összehasonlításnak: a devizahiteles perek megmutatták, hogy ha egy alapfogalom (pl. „árfolyamrés mint költség”) nincs kodifikálva, akkor a bíróságok maguk próbálják kitölteni az értelmezési hiányt, ami – tömegesség esetén – gyakran szétartóító ítélezési gyakorlatot és értelmezést eredményezhet. Ezt elkerülendő, ha a jogalkotó nem szeretné engedni eluralkodni, majd *ex post* rendezni a fogalmi zűrzavart, proaktív jogalkotással *ex ante* is felléphet, még akkor is, ha ez a meglévő szabályozás koherenciája felől nézve gyakran bizonyos kényelmetlenséggel jár.

Ennek megfelelően, figyelemmel a 2. pontban bemutatott többségi elméleti álláspontra is, szükségesnek tartjuk, hogy a Ptk. egy saját önálló kategóriát is tartalmazzon, nyilvánvalóan más szabályozási céllal és absztrakciós szint alkalmazásával, mint azt a MiCA teszi, komplementer jelleggel, tehát a MiCA szabályainak nem ellentmondva.

3.2. A történeti-dogmatikai adottságok szerepe

Low és HARA idézett tanulmányukban rámutatnak arra, hogy a kontinentális jogrendszerek két fő családja, a francia és a német pandektista rendszer közötti különbség részben azon alapul, hogy a „dolog” („*chose*” a franciáknál, „*Sache*” a németeknél) fogalma magában foglalja-e az immateriális javakat. Míg a pandektista rendszer a jog tárgyára (a testi „dologra”) összpontosít, ami elméleti akadályt képez a digitális, fizikai formával nem rendelkező eszközök befogadására, a francia rendszer ezzel szemben a tárgy értékére (a „*vaygonra*”, azaz „*bien*” -re) fókuszál, ami sokkal jobban alkalmazkodik a digitális gazdasághoz. A modern francia rendszer pl. elismeri a „*choses incorporables*” fogalmát, míg a pandektista befolyás alatt álló germán rendszerek nem, ott a dologi jog tárgya, azaz a tulajdonjog tárgya, szükségszerűen a testi dolgokra korlátozódik, ahol a jog és a tárgy különállóak és elválaszthatók.⁴⁷ Megjegyzendő, hogy a tulajdonjog rugalmasabb és kevésbé egyértelmű koncepciója miatt a common law rendszerek (pl. USA, Egyesült Királyság, Ausztrália, Új-Zéland) számára jellemzően nem jelentett nehézséget a kriptoeszközök tulajdonként („*property*”) való elismerése, a központi vita ezért ezen országokban alapvetően nem arról folyik, hogy a kriptoeszközök tulajdonnak minősíthetők-e, hanem arról, hogy miként kellene azokat osztályozni.⁴⁸

A fentiekből következően, az új definíció Ptk.-beli rendszertani helyét keresve rögtön beleütközhetünk abba, hogy a hatályos Ptk. V. Könyve a „Dologi jog” és nem a „Tulajdonjog” címet viseli, mely inkább a merevebb német dogmatikai hagyományokat tükrözi, bármi-féle jogi pragmatizmust pedig hagyományosan a common law típusú jogi gondolkodáshoz szokás társítani,⁴⁹ élesen szembeállítva azt az olykor kifejezetten merev pandektista kontinentális jogi gondolkodással, így erősen kétséges, hogy a túlzottan újító gondolatok milyen jogi sorsra számíthatnak.⁵⁰ Mivel azonban bizonytalannak tartjuk azt is, hogy a magyar jogalkotó adott esetben a Ptk.-hoz mint átfogó magánjogi kódexhez képest rögtön egy speciális jogszabályban rendezze a kriptopénzekhez kapcsolódó magánjogi viszonyokat, az alábbiakban közvetlenül a Ptk. módosítására teszünk javaslatot, bízva az Olvasó jóindulatú megértésében. Ha pedig végül mégis az lenne a jogalkotói döntés, hogy a kriptoeszközökre vonatkozó magánjogi szabályoknak a Ptk. logikai struktúrájának megbontása nélkül, külön jogszabályban lehet helye, a Ptk. meglévő rendelkezéseivel való összhang felülvizsgálata ez esetben sem kerülhető meg, így gondolatkísérletünk reményeink szerint nem lesz hiábavaló.

3.3. Az új definíció: „digitális vagyoni eszköz”?

A szabályozás jogi természeté, absztrakciós szintje és jövőállósága szempontjából kritikus jelentőségű az első alapdefiníció meghatározása, így tovább nem halogatható annak vizsgálata jelen tanulmány keretei között sem, hogy vajon az európai szabályozáshoz hasonlóan a „kriptoeszköz” („*crypto-asset*”), esetleg a kriptoközösségekben általánosan elfogadott „kriptopénz” („*crypto-currency*”), vagy inkább az UNIDROIT által képviselt „digitális vagyoni eszköz”, „digitális vagyontárgy” („*digital asset*”) képezze-e a lehetséges magyar polgári jogi szabályozás központi elemét.

A „*digital asset*” JUHÁSZ szóhasználatában „digitális vagyontárgy” jogtudományi meghatározása tágabb a kriptoeszköz fogalmánál is, mert magában foglalja a további, nem kriptográfiai módszerrel hitelesített digitális vagyontárgyakat is, ugyanakkor egységes és általánosan elismert, világszerte elfogadott jogi fogalma jelenleg nem létezik.⁵¹ LEE szerint az alapvetően digitális adatokból, tartalmakból és jogokból álló jelenségek sorolhatóak ide, melyeket egyedi és azonosítható módon tárolnak.⁵² KLASIČEK konkrétabb csoportosítása szerint pedig e körbe tartozhatnak: (1) elektronikus eszközön vagy hasonló adathordozón tárolt digitális vagyontárgyak, amelyeket az eszköz tulajdonosa hozott létre, (2) online platformok szerverein tárolt digitális fiókok és azok tartalma, (3) online platformokon vásárolt digitális vagyontárgyak és (4) kriptovaluták.⁵³

Utalunk rá, hogy az UNIDROIT digitális vagyoni eszközökre, valamint a kapcsolódó magánjogi kérdésekre vonatkozó alapelvei a digitális vagyontárgyat („*digital asset*”) olyan elektronikus nyilvántartásként, azaz elektronikus adathordozón tárolt és visszakereshető információként határozzák meg, amely ellenőrzés alá vonható, elismerve ugyanakkor, hogy a digitális vagyoni eszközöket „tulajdonként”, „árucikként”, „dologként” vagy hasonló fogalomként kell besorolni, az a kérdéses alkalmazandó jogtól függ, és az egyes államoknak kell eldönteniük.⁵⁴

Álláspontunk szerint, amennyiben hasonló fogalmat kívánna a magyar jogalkotó a Ptk.-ban definiálni, annak legjobb helye a Ptk. 8:1. § (1) bekezdésének 5. pontjában, a *vagyontárgy* meghatározásánál lenne.

Mivel egy definíció meghatározása önmagával (vagy önmaga nyelvtanilag hasonló részegységével) logikai hibának minősülhet, így nem tartanánk szerencsésnek a „digitális vagyontárgy” használatát a „vagyontárgy” meglévő definícióján belül, tehát a „digitális vagyoni eszköz” kifejezést preferáljuk. Utalunk továbbá rá, hogy a „digitális eszköz” definíciót az európai adatrendelet már használja,⁵⁵ így annak érdekében, hogy a jogalkalmazás számára ne legyen félrevezető a párhuzamos definíciós mező, a nemzeti jogban a kifejezés látszólagos újradefiniálását kifejezetten kerülni javasoljuk.

Ezért kompromisszumként a „digitális vagyoni eszköz” definíciójának alkalmazására teszünk javaslatot, a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 5. pontjának módosítása révén: „*vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés, a digitális vagyoni eszköz*”; A Ptk. 8:1. § (1) bekezdésének javasolt új 8. pontja pedig: „*digitális vagyoni eszköz: vagyoni érték digitális megjelenítője, melyet fizetési vagy befektetési célra elfogadnak, megosztott főkönyvi technológia vagy más hasonló technológia alkalmazásával elektronikus úton átruházható és tárolható, felette e törvényben foglaltak szerint ellenőrzést lehet gyakorolni, de jogszabály eltérő rendelkezése hiányában nem minősül pénznek vagy értékpapírnak*”.

A fenti definíció mind az UNIDROIT, mind a MiCA korábban bemutatott definíciójához képest szűkebb tartalmat jelenít meg. Az UNIDROIT-javaslatnál eltérően, azonban a MiCA-val összhangban kifejezetten nevesíti a kriptográfiai eljárásokat,⁵⁶ a MiCA „érték vagy jog digitális megtestesítője” megfogalmazásához képest viszont csak az „érték”-re utal (a MiCA definíciójában a kriptoeszköz lehet érték, pl. bitcoin, másrészt jog megjelenítője is, mint pl. egy szavazati jog utility token esetében). Jelen vizsgálódásunk szempontjából nem cél, hogy a Ptk.-ban külön nevesítést nyerjenek a digitális jogok, e tekintetben tehát a javasolt definíció jóval inkább *atomizáló* jellegű, mégpedig tudatosan: álláspontunk szerint először afelől lenne célszerű megbizonyosodnunk, hogy a „megjelentett érték” mint a szűken vett kriptopénzek központi eleme köré alkotott definíció megjelenhet-e egyáltalán a polgári jogi szabályozásban, ezt követően lehet javasolt továbblépni a „megjelentett jog” irányába is, külön vizsgálat keretében. A „nem minősül” kitétel pedig a jogrendszer koherenciáját hivatott fenntartani, mert: a) a pénz fogalma továbbra is a törvényes fizetőeszközökhöz kötött, b) az értékpapír, mint kötelező tartalmi kellekkel bíró okirat vagy adatösszesség fogalmi tartománya érintetlen marad. A kitétel továbbá kifejezetten a Ptk. terminológiáját kívánja követni és nem utal más ágazati jogszabályok megfogalmazásaira (pl. elektronikus pénz,⁵⁷ pénzügyi eszköz).⁵⁸

A tanulmány céljára és kriptopénzek vizsgálatára szűkített hatályára tekintettel bízunk abban, hogy a konkrét jogosultságot megjelenítő nem helyettesíthető tokenek (NFT) a definícióba nem érthetőek bele, az NFT-k kettős természetéből fakadóan ugyanakkor, ha nem kapcsolódik a tokenhez „off-chain” jogviszony és maga a blokklánc alapegysége hordozza a piaci értéket, akkor a válasz már kevésbé egyértelmű, mindenesetre a „helyettesíthető”- „nem helyettesíthető” megkülönböztetés alkalmazását Ptk. normaszöveg szintjén egyelőre kerülnénk. Adott esetben, jogalkotói döntés alapján az NFT-ket a MiCA-hoz hasonlóan⁵⁹ explicit ki lehet venni a Ptk. hatálya alól, a törvény indokolásában ehhez fűzött magyarázat mellett.

Kérdés továbbá, hogy a pénz közgazdasági funkcióira szükséges, illetve célszerű-e utalni a definícióban (elismerve, hogy a pénz funk-

ciói közül a kriptopénz egyidejűleg nem biztos, hogy mindet képes teljesíteni), vagy sem, elkerülendő, hogy lényegében egy „közgazdasági tesztet” emeljünk be az absztrakt jogi normaszövegbe – ha viszont vaglyagos definíciót alkalmazunk és már egyetlen funkció fennállását is elegendőnek tekintjük a „kriptopénz” minősítéshez, akkor a „kriptouniverzum” egyéb jelenségei is könnyebben a fogalmi tartomány hatálya alá kerülhetnek (vö. a tanulmány 1.3. pontjában bemutatott „Token-e a token?” dilemmával). E tanulmány keretei között amellet foglalunk állást, hogy a definíció igenis utaljon a fizetési vagy befektetési (értéktörző) funkció betöltésére, az elszámolási egység funkcióra ugyanakkor a jelenlegi realitások talaján maradván.⁶⁰ Hasonló okokból, bár a definíció hivatkozik az eszköz elfogadottságára is, elhagyja az „általános” jelzőt.

A Ptk. 8:1. § (1) bekezdésének 5. pontja szerinti „vagyon tárgy” definíció kiegészítése kapcsán természetesen felmerülhet, hogy mi lehet majd a definícióban szereplő kategóriák egymáshoz való viszonya. Mint arra GÁRDOS a Ptk. eredeti szóhasználatát kapcsán rámutat, csak első ránézésre tűnik úgy, hogy itt három azonos szinten egymás mellett álló, egyenrangú fogalomról van szó, közelebből megnézve ugyanis egyértelmű, hogy a három közül a jog a központi kategória, a dolgok csak, mint a rájuk vonatkozó jogok tárgyai jönnek számításba, a követelések pedig a jogok egy különös csoportjaként tekinthetők (tehát a három kategória legalább részben átfedi egymást). E körülményt a Ptk. jelenlegi szóhasználatában adottságunk tekintjük és külön nem kívánjuk megbolygatni.⁶¹

3.4. És mégis: „kriptopénz”?

A *Mátrix* című film ikonikus jelenetében *Morpheus* felkínálja *Neónak* a választás lehetőségét a kék és a piros kapszula között: amennyiben a kék választja, továbbra is élhet a megszokott világában, lényegében lemondva az autonómiáról, döntési szabadságáról és alávetve magát a *Mátrix* illuzórikus valóságának. Amennyiben a piros kapszulát választja, akkor pedig túlléphet a virtuális illúziókon és megismerheti a valóságot. A legfőbb aggályunk a MiCA szabályozásával és az abban foglalt szabályozási logikán alapuló egyes nemzeti jogalkotási trendekkel, hogy – a szűken vett kriptopénzek („*cryptocurrencies*”) esetében mindenképpen – nem az esszenciára, tehát nem a pénzfunkciókat legalább részben megtestesítő absztrahált pénzvalóságra mint tartalomra, hanem a formára fókuszálnak, mint ahogyan azonban a készpénz esetében sem a hordozó számít, hanem a hordozó által „megtestesített” pénzesszencia⁶², úgy a kriptopénzek esetében sem a forma, a virtuális eszköz a lényeges, hanem az, hogy jól-rosszul, de a hagyományos pénzfunkciókat kívánják teljesíteni. Ha úgy tetszik, a jelenlegi jogalkotási trendek *túlsematizálnak* és *túluniforimizálnak*, kevésbé atomizálnak és tipizálnak,⁶³ ami a szabályozás egészét és a folyamatosan bővülő „token univerzum” kiterjedését tekintve talán kevésbé szembeötlő, de mindenképpen létező jelenség.

Álláspontunk szerint nem lehet véletlen, hogy a teljes magyar polgári jogi hagyomány – hasonlóan más nemzeti jogokhoz – ódzkodik a „pénz” fogalmának tételes jogi megfogalmazásától (normatív definiálásától), mely számunkra azt sugallja, hogy a pénz „jogon túli” kategória, absztrakció az absztrakció mögött. Ez alapján a szabályozói logika megfordítása lehet indokolt: nem a „vagyon érték megjelenítője” kell, hogy fókuszban legyen, hanem maga a „vagyon érték”. Így a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés új 8. pontjára tett alternatív szövegjavaslatunk: „*kriptopénz: digitális formában megjelenő vagyon érték, melyet fizetési vagy befektetési célra elfogadnak, megosztott főkönyvi technológia vagy más hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható, felette e törvényben foglaltak szerint ellenőrzést lehet gyakorolni, de jogszabály eltérő rendelkezése hiányában nem minősül pénznek vagy értékpapírnak*”. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy – *Morpheus* intelmei ellenére – nagyobb realitást tulajdonítunk annak, hogy – feltéve, hogy valaha magánjogi jogalkotás tárgyává válik a témakör – a magyar jogalkotó végül a „digitális asset” vagy a kifejezés valamilyen származékos formájának alkalmazása mellett dönt (különösen, ha a Ptk.-ban már szereplő

„pénz” kifejezést védelmezni szeretné és nem kíván számára virtuális konkurenst teremteni nemhogy dogmatikailag, de még csak nyelvtanilag sem).

4. A definícióalkotás és -alkalmazás lehetséges következményei

Természerszerűleg, egy hasonló definíció megjelenése a magyar jogrendszerben *láncreakciót* indíthatna el akár a Ptk. egészét, akár a kapcsolódó egyéb ágazati jogszabályok szóhasználatát és szabályozását tekintve is. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a már ismertett UNIDROIT Alapelvek több mint hároméves intenzív kutatás, tanácskozás és konzultáció eredményeként születtek meg, mely az UNIDROIT Kormányzótanácsának 102. (2023. május 10–12.) ülészakán történő végleges elfogadásukhoz vezetett,⁶⁴ ez alapján az Alapelveknek megfelelő magyar szabályozás kialakítása, a kapcsolódó polgári jogi fogalmak és normatív rendelkezések kiérlelése is legalább ennyire részletes és alapos munkát feltételez.

Bármilyen normaszöveg megalkotására tett kísérlet előtt, szükségessé dönteni arról, hogy a kriptopénzek átruházásának jogi minősítése konszenzuális⁶⁵ (azaz a tulajdonjog már a szerződéskötéssel szálljon át a megszerzőre), tradíciós (a tulajdonszerzéshez a tulajdonszerzés jogcím mellett mindig szükséges a megfelelő szerződésmód) rendszert kövessen-e, esetleg valamilyen teljesen eltérő, elméleti absztrakciót alkalmazzon-e a jogalkotó, hasonlóan például a német absztrakt dologi jogi tulajdonátruházó ügylet⁶⁶ koncepciójához.⁶⁷ A blokklánctechológia alapvető sajátossága, hogy a tranzakció technikailag „megsemmisíti” a korábbi állapotot, és lényegében egy új állapotot hoz létre: ezzel összefüggésben CHAN – igaz, alapvetően a *common law* oldaláról közelítve – azt hangsúlyozza, hogy a *jog részéről normatív döntés kell, hogy legyen annak meghatározása, hogy a rendszerben végrehajtott tranzakció átadásként, tulajdonátruházásként minősüljön, a forgalom biztonsága és a jóhiszemű szerzők védelme érdekében*.⁶⁸

Hasonlóan kritikus pont lehet annak megítélése is, hogy a Ptk. 5:14. § (2) bekezdésében foglalt utaló szabály hatályát – a pénzhez hasonlóan – kiterjesszük-e a digitális vagyoni eszközökre is. Bár elsőre kézenfekvőnek tűnhet ez a jogtechnikai megoldás, de álláspontunk szerint a mechanikus alkalmazása azzal a veszéllyel járna, hogy a klasszikus polgári jogi dogmatikához szokott megközelítésmód érvényesülne a digitális vagyoni eszközök esetében is és nem lenne tér a digitális vagyoni eszközök *sui generis* jogintézménye önálló logikai felépítésének. Ezért a rögzöbbs út követését javasoljuk azzal, hogy a tanulmány keretei között valójában csak a szükségesnek látszó további lépések alapvető körvonalai adhatóak meg, mert a téma átfogó kidolgozásra vár. Ha a folyamat végén kiderül, hogy bármely okból célszerű lehet a dologi szabályokat megfelelő kivételkezeléssel együtt kiterjeszteni a digitális vagyoni eszközökre, ez a lépés megfelelő előkészítés után még mindig megtehető. Más kérdés, hogy ha a dologi szabályok nem lesznek alkalmazandók eljárásra (elsősorban a Ptk. felépítéséből, így különösen az Ötödik Könyvének címéből adódóan a Ptk. jelenlegi struktúrája szűknek bizonyulhat, mely adott esetben egy különálló magánjogi törvény megalkotását teheti szükségessé – az erre vonatkozó jogalkotói döntés esetén.

A Ptk. valamennyi érintett szabályának felülvizsgálatát és az alapvető polgári anyagi jogi előírások módosítását követően következhet a polgári eljárásjogi szabályok áttekintése, különös tekintettel a közjegyzői nemperes eljárásokra, végrehajtási eljárásra (elsősorban a digitális vagyoni eszköz lefoglalása tekintetében), csődeljárásra és elszámolási eljárásra. Tekintettel a kriptopénzek globális jellegére és a kapcsolódó határon átnyúló kockázatokra, bármilyen új magyar kollíziós szabályt pedig célszerű lehet a vonatkozó nemzetközi szervezetek javaslataival, illetve a mindenkor európai uniós szabályozással összhangban megalkotni, hogy ténylegesen érvényesülhessen a gyakorlatban.⁶⁹ Nem tartoznak a szűken vett polgári jogi vizsgálódás körébe, de nyilvánvalóan szükséges lehet az egyéb ágazati szabályozás, így különösen a büntető anyagi és eljárásjogi, a pénzügyi-adójogi törvények és a kapcsolódó jogszabályok áttekintése is, kiindulásként.

5. Zárszó

Ahogy LENKOVICS kifejti, „az emberi szükségletek és az azokat kielégítő dolgok köre, sőt még inkább a pénzügyi értékű immateriális javak az idő múlásával bővülnek, vagy legalábbis folyamatosan változnak”.⁷⁰ Álláspontunk szerint ez a „kriptouniverzum” gyorsan változó, komplex jelenségei esetében sincs másként, és bár felmerülhet, hogy a „kriptojelenséget” amennyire lehet, a polgári jogi szabályozáson kívül (vagy legfeljebb a kötelmi jog szintjéig engedve) tartjuk, a tanulmányban igyekeztünk érveket felsorakoztatni amellet, hogy miért lenne szükség mégis egy tulajdonjog-centrikus magánjogi szabályozásra, akár a Ptk. meglévő struktúrájának megtartása mellett, kiegészítő rendelkezések alkalmazásával, akár teljesen új, kifejezetten a digitális vagyoni eszközökre vonatkozó, önálló magánjogi törvényben. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy hagyományos megközelítésben az alkotmányos tulajdonfogalom csupán olyan tulajdon tárgyakra terjedhet ki, melyeket a magánjog adaptál,⁷¹ az apriorisztikus, vagyis törvény felett álló, természet adta tulajdonfogalom nem létezik, mert tulajdon az, amit a jogalkotó annak minősít,⁷² álláspontunk szerint ezért mindenképpen szükségesnek látszik egy új polgári jogi definíció megalkotása a kriptopénzekre („cryptocurrencies”) vonatkozóan. Tekintve, hogy NAKAMOTO eredeti tanulmányának megjelenése óta már csaknem két évtized eltelt, az alapvető fogalmi kereteket – a piaci szabályozást tekintve – pedig immáron európai uniós szabályozás is rendezzi, a téma magánjogi vetületeinek jogalkotói szintű rendezését (vagy legalább a jogalkotási folyamat elindítását) időszerűnek tartjuk.

A lehetséges jogpolitikai indokokat érintően hangsúlyozni szeretnénk, hogy véleményünk szerint meglehetősen aszimmetrikus eredményre vezet az a jogalkotói szemlélet, ha az állam csak közjogi, így különösen a fenti 2. pontban már hivatkozott adózás, pénzmosás és terrorizmus finanszírozás elkerülése szempontjából vagy éppen büntetőjogi oldalról⁷³ szabályozza a témát, nem fordít ugyanakkor kellő figyelmet arra, hogy a kriptopénzek esetében is a foga-

lombiztonság, jogbiztonság és a vagyonevédelem elvei érvényesüljenek, rugalmasan illeszkedve az európai uniós szabályozási keretekhez. Nyilvánvalóan nem lehet persze eltekinteni attól a körülménytől sem, hogy a kriptopénzeket a bizalmatlanság légköre lengi körül: ahogyan a keletkezésük és decentralizált voltuk is az állami szabályozással szembeni bizalmatlanságra vezethető vissza, úgy az állami szabályozás részéről is érthető, ha gyanakvóan tekint e jelenségre: az általános szabályozói kockázatokon túl sok esetben etikai aggályokat is felemlgetve.⁷⁴

Van olyan nézet, mely szerint egyenesen csak a „szabályozás-komplexitás”, azaz a jog, erkölcs, szabványok, nemzetközi jog együttese lehetne képes kezelni a kriptoeszközök globális jogi kockázatait, önmagában a nemzeti jogalkotás kevésnek bizonyulhat.⁷⁵

A tokenizáció legfontosabb jogi (és gazdasági) dilemmája álláspontunk szerint abban foglalható össze, hogy nehéz meghatározni, mi az, ami valóban eszköz (érték) és mi az, ami csak digitális leképezés vagy másolat, hol ér véget a valóság és hol kezdődik az illúzió? E ponton utalunk az *Eredet* című film „álom az álomban” struktúrájára⁷⁶ mint lehetséges analógiára is: egy olyan jogrendszerben, ahol a pénz magánjogi fogalma önmagában is absztrakt és tételesen nem definiált, nyilvánvalóan fennállhat a veszélye, hogy minden egyes további (al)absztrakció torzítja a „valóságot” egészen addig a pontig, míg végül már egyáltalán nem lehet megkülönböztetni a valóságot az illúziótól.

Bár MOÓR tanulmányunk mottójával választott gondolatait szem előtt tartva mindenkor célszerű lehet törekedni a fogalomalkotás, illetve az így megalkotott elméleti absztrakciók normatív célú nyelvi megjelenési formáinak logikai zártságára, a tanulmányban bemutatott új jelenségekhez történő alkalmazkodáshoz azonban véleményünk szerint jókora rugalmasságra, pragmatizmusra, türelemre is szükség lesz, hogy megérthessük a mai modern pénz (mely belső érték nélküli hitelpénz) jog által intézményesített illúziójának mint normatív realitásnak a valódi természetét.

Jegyzetek

* A tanulmány a szerző ELTE ÁJK Mesterséges intelligencia és technológiai jogi szakjogász képzésén készített szakdolgozatán alapul. A szerző köszönetét fejezi ki Dr. Menyhárd Attilának a támogatásáért.

1 Moór Gyula: A logikum a jogban. Magyar Filozófiai Társaság, 1928. https://real-eod.mtak.hu/8800/1/MTA_ElnokokFotitkarokMunkai_MoórGyula_846567.pdf [2025.11.18.], p. 16.

2 Vö. *Morpheus* véleményével is: „Mi a valóság? Hogy határoznád meg? Mivel? Ha arról beszélsz, amit érzel, amit szagolsz, ízlelsz, látsz, a valóság csupán csak az agyad által megfajított elektromos jelhalmoz.” – részlet a „*Mátrix*” című filmből, *Morpheus* és *Neo* párbeszédéből. „*The Matrix*” (magyar szinkron), gyártó: Village Roadshow Pictures, Warner Bros., Silver Pictures, 1999.

3 NAKAMOTO, Satoshi: Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> [2025.11.18.].

4 BÁNFI Zsolt: A bitcoinről pénzügyi szempontból. <https://bankszovetseg.hu/Public/gep/2018/imp%202-30ig%20Banfi%20Zsolt.pdf> [2025.11.18.], p. 3. A Bitcoin-bitcoin közötti megkülönböztetés fokozott magánjogi relevanciával bír: a nyilvános blokkláncban egyetlen személy sem ellenőrzi a mögöttes protokollt (szoftvert), azaz a blokkláncot, amely nyomon követi a kriptopénzekkel kapcsolatos tranzakciókat, az egyes felhasználók azonban rendelkeznek egy *privát kulcs* feletti ellenőrzéssel, amely lehetővé teszi számukra, hogy a protokollon belül „ellenőrzést” szerezzenek egy kriptopénz felett. Ld. UNIDROIT Alapelvek <https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2024/01/Principles-on-Digital-Assets-and-Private-Law-linked-1.pdf> [2025.11.18.], p. 15.

5 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet,

továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról

6 „Non-fungible token”, azaz nem helyettesíthető token, mely *Sztermen* megfogalmazásában olyan kriptográfiai eszköz – virtuális vagy valóságos tartalom –, amely blokkláncot használva egyedi, nem megmásítható, birtokba vehető, kereskedhető digitális eszköz létrehozására alkalmas. Míg a kriptopénzek (az adott szerző szöveghasználatával: „kriptovaluták”) – bitcoin, ether – felcserélhetők, addig az NFT felcserélhetetlen. Ld. SZTERMEN Orsolya Lili: A digitális műalkotások megjelenési kérdései II. *Dologi jogi kérdések* https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/22194/MJ2023_1_8SZtermenOfinal.pdf [2025.11.18.], p. 76.

7 Bár elsőre tautológiának tűnhet, de technikai értelemben van lehetőség a tokenek tokenizálására is: ilyen például a Wrapped Bitcoin az Ethereum blokkláncban: a „valódi” bitcoin letébe kerül és cserébe az Ethereum hálózaton létrejön egy ERC-20 token, ami a bitcoin „tokenizált megjelenése”. Ld.: <https://www.kriptoworld.hu/mi-az-a-wbtc/> [2025.11.18.]. Ez a konstrukció már önmagában is felveti a kérdést, hogy vajon a másodlagos token is hordozza-e ugyanazt a jogot vagy értéket, mint az elsődleges token, vagy csak egy követelést jelenít meg a mögöttes tokenre vonatkozóan.

8 Az okosszerződés „olyan ígéretet összességében, amelyek lehetőséget nyújtanak a felek számára, hogy a virtuális térben anonim kössék meg szerződésüket, a technológiai garanciákra bízva annak teljesítését”. Ld. Kovács Bontond Álmos – Juhász Ágnes: Az okosszerződések kötelmi jogi jellegéről és magánjogi hasznosításáról. https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/29753/11_Kov%20C3%A1cs_Juh%20C3%A1sz_TDKKszba_jav.pdf [2025.11.18.], p. 124.

9 A tankönyvi meghatározás szerint „a pénz áru vagy papír volta csak annak anyagságát és nem tartalmát jelenti, és már az árupénznek is volt olyan általánosabb

szubsztanciája, amely nemcsak az árupénz, hanem a belső érték nélküli papírpénz lényege is: mégpedig az, hogy a pénz társadalmi viszonyt fejez ki, és mint ilyen, az áruteremelő gazdaság kategóriájába”. BÁNFI Tamás – HAGELMAYER István: Pénzügyelmélet és Pénzügypolitika. Közgazdasági és Jogi Könyvtudományi Kiadó, 1989. p. 14.

10 Közgazdasági értelemben a pénz mindazon eszközök összességét jelöli, amelyeket az emberek rendszeresen használnak javak és szolgáltatások vásárlására, pénz tehát bármi lehet, ami általánosan elfogadott csereeszközként szolgál. Ld. SAMUELSON, Paul – NORDHAUS, William: *Közgazdaságtan*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, 2002. p. 454. Ezzel együtt a pénznek nem létezik egzakt, taxatív, egységes közgazdasági definíciója. A modern pénzügyelmélet két klasszikusnak tekintett magyarázó felfogása az ún. „konvencióelmélet” (mely szerint a pénz mai formáját hosszú történeti fejlődés eredményeként érte el) és az ún. „funkcionális irányzat” (mely a priori pénzfunkciókat határoz meg, majd megvizsgálja, hogy ezeket az előre meghatározott funkciókat egyidejűleg mely aktívák képesek betölteni) is.

11 GÁRDOS István: A pénz fogalma. <https://gmtlegal.hu/cikkek/a-penz-fogalma.php?kid=4&did=273> [2025.11.18.].

12 Vö. BÁNFI Zsolt i. m. p. 4–5.

13 MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. ELTE Eötvös Kiadó, 2014. p. 17.

14 Magyarország Alaptörvényének K) cikke.

15 2013. évi CXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról, 4. § (2) bekezdés, 23. § (2) bekezdés.

16 A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.) 2. § 19. pontja.

17 Lásd az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2366 irányelvével (2015. november 25.) a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/

- EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, melyben a 4. cikk 25. definíciója pl. angolul: „*funds*”, németül: „*Geldbetrag*”, olaszul: „*fondi*”. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex:32015L2366> [2025.11.18.].
- 18** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdésének 14. pontja.
- 19** GÁRDOS István i. m., SZALBOT Balázs: *Nem talál szavakat a magyar jog a bitcoin-ra*. <https://blogs.dlapiper.com/advocatus/2017/06/nem-talal-szavakat-a-magyar-jog-a-bitcoin-ra/> [2025.11.18.].
- 20** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 5. pontja. A magyar változatban szereplő „*érték vagy jog digitális megtestesítője*” kifejezés alkalmazása egy fogalmilag fizikai megjelenés nélküli eszköz esetében legalábbis kérdéses, bár tény, hogy hasonló szóhasználatra a magyar jogban is van példa, így pl. egy dematerializált értékpapír is jogokat „testesít meg”. Ugyanez a rendelet egyéb hivatalos nyelvein kevésbé szembeötlő: „*digital representation of a value*” (angol), „*eine digitale Darstellung eines Werts oder eines Rechts*” (német), „*una rappresentazione digitale di un valore o di un diritto*” (olasz). Ld.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32023R1114> [2025.11.18.].
- 21** A MiCA rendelet (6) és (9) preambulumbekzdése hangúlyozzák a technológiai megtestesítést: a szabályozás nem a mögöttes technológiát célozza, hanem az azonos tevékenységekre, kockázatokra és szabályokra fókuszál, függetlenül a használt technológiától.
- 22** A MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 1. pontjában foglalt fogalom meghatározás szerint.
- 23** Egy lehetséges elméleti csoportosítást tartalmaz a következő ábra: https://www.researchgate.net/figure/Taxonomy-of-crypto-assets_fig1_374563660 [2025.11.18.].
- 24** FRIEDMAN, Robert: *Tokenization in the Theory of Knowledge*. https://www.researchgate.net/publication/369402494_Tokenization_in_the_Theory_of_Knowledge [2025.11.18.], p. 1.
- 25** <https://kriptotarca.hu/tokenizacio-mit-jelent-a-tokenizacio-jelentese-a-kriptoterben/> [2025.11.18.].
- 26** <https://bigbiz.hu/2025/04/24/token-coin-nft-mik-ez-es-mi-a-kulonbseg-koztuk/> [2025.11.18.]; <https://kriptoakademia.com/tudasbazis/coin-es-token-kulonbseg> [2025.11.18.].
- 27** <https://b2binpay.com/en/news/what-are-crypto-tokens-and-how-do-they-work> [2025.11.18.].
- 28** Low, Kelvin F. K. és HARA, Megumi: *Cryptoassets and Property*. in: Sjef van ERP – Katja ZIMMERMANN (eds): *Edward Elgar Research Handbook on EU Property Law* (2024) 146, elérhető: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4103870> [2025.11.18.], p. 2.
- 29** <https://fintechzone.hu/bevezetes-a-tokenek-sok-szinu-vilagaba-mire-hasznalhatok-a-digitalis-vilag-uj-epitokovei/> [2025.11.18.].
- 30** KIRÁLY Péter Bálint: *A bitcoin és más kriptovaluták jogi kérdései*. in: *Új Nemzeti Kiválóság Program 2018/2019*. Tanulmánykötet, Széchenyi István Egyetem 135. <https://tud.sze.hu/images/%C3%A9ANPKP/2018-2019/tanulm%C3%A1ny%C3%B6t/Kir%C3%A1ly%20P%C3%A9ter%20B%C3%A1lint.pdf> [2025.11.18.], p. 137.
- 31** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 7. pontja.
- 32** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 6. pontja.
- 33** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 9. pontja.
- 34** Ld. a MiCA rendelet (18)–(19) preambulumbat, valamint különösen a MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdésének 5–9. pontjaiban foglalt definíciókat.
- 35** MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdés 8. pontja.
- 36** A MiCA rendelet 3. cikk (1) bekezdésének 14. pontja szerint „*pénz*” az (EU) 2015/2366 irányelv 4. cikkének 25. pontjában meghatározott pénz. Ld. a 21. lábjegyzetet is.
- 37** Ld. különösen: BALOGH László: *Kriptovaluta, blokklánc-technológia, NFT – Szabályozás, adózás Magyarországon, a bitcoin polgári jogi megítélése* <https://uyegyeszkeklapja.hu/?p=3930> [2025.11.18.]. BÉLDI-TURÁNYI Noémi Tímea: *Bitcoin polgári jogi megítélése, és szabályozásának törekvései*. in: BUJTÁR Zsolt – SZÍVÓS Alexander – GÁSPÁR Zsolt – SZILOVICS Csaba – BRESZKOVICS Botond (szerk.): *Kriptoeszközök világa a jog és gazdaság szemszögéből*. Konferenciakötet – Válogatott tanulmányok, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar (PTE ÁJK), 2021., o. 159–172. <https://pea.lib.pte.hu/server/api/core/bitstreams/2fef268-64b4-4c5d-81ce-c6e1047575d4/content> [2025.11.18.]. SZALBOT Balázs: *A bitcoin működése és jogi*
- kihívásai*. <https://blogs.dlapiper.com/advocatus/2016/09/a-bitcoin-mukodese-es-jogi-kihivasai/> [2025.11.18.]. Boóc Ádám: *A dologi jog legfontosabb technológiai jogi kérdései, új technológiai joga és a dologi jog*. in: HOMICSKÓ Árpád Olivér (szerk.): *A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken*. Károli Gáspár Református Egyetem, 2020. p. 25–40. https://ajk.kre.hu/images/doc6/PR/A_digitalizacio_hatasa_az_egyes_jogteruleteken.pdf [2025.11.18.].
- 38** Vö. Ptk. 5:14. §.
- 39** MAGYAR Dávid: *Fizethetünk-e kriptoeszközzel ingatlan adásvétel esetén?* <https://e-ingatlanugyvedek.hu/blog/fizethetunk-e-kriptoeszkozzel-ingatlan-adasvetel-eseten/> [2025.11.18.].
- 40** Vö. Ptk. 6:565. §.
- 41** BÉLDI-TURÁNYI Noémi Tímea i. m. p. 168–170.
- 42** JUHÁSZ Ágnes: *A digitális vagyon tárgyak magánjogi megítélése, különös tekintettel az örököségi jogi rendelkezésekre*. <https://doi.org/10.32980/MJSz.2024.3.61> [2025.11.18.], p. 75.
- 43** Boóc Ádám i. m. p. 35.
- 44** BÉLDI-TURÁNYI Noémi Tímea i. m. p. 171–172.
- 45** SZALBOT Balázs i. m.
- 46** PARTI Tamás: *A digitális adatok tulajdoni adaptációja, a digitális javak vagyoni jogi kölcsönhatásainak tükrében*. PhD-értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem. https://real-phd.mtak.hu/1873/1/Parti_Tamas_Disszertacio_watermark.pdf [2025.09.18.], p. 223–225.
- 47** Low, Kelvin F. K. – HARA, Megumi: i. m. p. 1. Vö. Parti Tamás részletes elemzésével: im. p. 122–129.
- 48** Low, Kelvin F. K. – HARA, Megumi: i. m. p. 2–3. Vö. RÁCZ Lilla: *A személyes és a dolog fogalmának (lehetőséges) változásai a mesterséges intelligencia és a kriptovaluták világában*. *Állam- és Jogtudomány*, 2020/4., p. 82–107. <https://szakkikadabazis.hu/doc/1591251> [2025.11.18.].
- 49** Ellenpélda lehet a *kínai jog*: mint arra Hung rámutat, a kommunista gyökereiből kibontakozó és rövid, de dinamikus múlttal rendelkező kínai jog alapvetően a német és svájci kontinentális jogi hagyományokat követi, a központi állami irányítás és a kommunista ideológia hatása alatt egyedi pragmatizmust mutat. A jogrendszer a gyors gazdasági változásokra reagálva alakult ki, és a *jogalkotás során a praktikumot a jogi doktrínák, esztétikája elé helyezi*. A 2007-es kínai tulajdonjogi törvény, majd a 2021-es Polgári Törvénykönyv szándékosan kerülte a „dolog” fogalmának szigorú, fizikai definícióját. Ehelyett egy nyitott, befogadó koncepciót alkalmazott, amely lehetővé tette a nem kézzelfogható javak, így a kriptoeszközök elismerését is. A kínai bíróságok, a jogi doktrínák helyett, a gyakorlati megfontolásokra és a ténybeli elemzésekre támaszkodnak a kriptoeszközökkel kapcsolatos jogvitákban. *A Wang Hui és Feng Zhipeng*-ügyben például a bíróság a bitcoin státuszát az olyan jellemzői alapján értékelte, mint a gazdasági érték, a szűkösség, a kizárólagosság és a rendelkezésre állás. Lásd HUNG, Alvin Hoi-Chun: *Evolution of Intangible Property to Crypto Assets: Legal Pragmatism in Anglo-American Common Law and Chinese Civil Law*. *The Chinese Journal of Comparative Law*, Volume 12, 2024 (<https://academic.oup.com/cjcl/article/doi/10.1093/cjcl/cxae011/7729236>) [2025.11.18.]. Ehhez képest a szintén a német jog dogmatikáját követő *japán Polgári Törvénykönyv* alapján egy japán bíróság a nevezetes *Mt. Gox*-ügyben arra jutott, hogy csak tárgyi eszközök lehetnek jogszerűen tulajdonban, a bitcoinok pedig, mivel nem kézzelfoghatóak, nem minősülhetnek tulajdon tárgyának: https://www.law.ox.ac.uk/sites/default/files/migrated/mtgox_judgment_final.pdf [2025.11.18.].
- 50** Összehasonlításként: a 2020–2021. évi német igazságügyi miniszteri konferencia zárójelentése a kriptoeszközök (a jelentés szóhasználatával: „*Krypto-Token*”) jogi minősítésének több lehetséges módját is megvizsgálja, végül azonban lényegében egyről egyre elutasította azokat. A jelentés szerint a kriptoeszközök nem minősülnek relatív jognak („*relatives Recht*”), azaz olyan jognak, amely egy adott jogosult és egy meghatározott jogalany (például egy adós) közötti jogviszonyból fakad, a token ugyanis csak pusztán adat („*bloßes Datum*”), amely nem azonos a vele esetlegesen kötelmi jogi („*schuldrechtlich*”) kapcsolatban álló követeléssel. A kriptoeszközök nem minősülnek dolognak sem („*Sache*”) a BGB 90. §-értelmében, mert a Sache német definíciójából adódóan ehhez fizikai, érzékileg érzékelhető és tér-
- ben elkülöníthető tárgynak kellene lenniük, nem rendelkeznek ugyanakkor fizikai megjelenéssel („*unkörperlich*”) és virtuálisak. Ld.: *Bericht vom 5. Oktober 2022: Gesetzgeberischer Handlungsbedarf im zivilrechtlichen Umgang mit Krypto-Token* <https://www.justiz.nrw/sites/default/files/imported/files/2022-11/2022-10-06-Bericht-Krypto-Token-final.pdf> [2025.11.18.].
- 51** JUHÁSZ Ágnes i. m. p. 64.
- 52** LEE, Luke: *Examining the Legal Status of Digital Assets as Property: A Comparative Analysis of Jurisdictional Approaches* (April 25, 2024). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4807135> [2025.11.18.], p. 2.
- 53** KLASÍČEK, DUBRAVKA: *Inheritance Law in the Twenty-First Century: New Circumstances and Challenges*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-40801-4_15 [2025.11.18.], p. 235–251., 239. Idézi: JUHÁSZ Ágnes i. m. p. 65–66.
- 54** UNIDROIT i. m. p. 24.
- 55** Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2854 Rendelete (2023. december 13.) a méltányos adathozzáférése és -felhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról, valamint az (EU) 2017/2394 rendelet és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (adatrendelet) terminológiájában a digitális eszközök olyan digitális formában lévő elemek, ideértve az alkalmazásokat is, amelyek tekintetében az ügyfél használati joggal rendelkezik, függetlenül az azon adatkezelési szolgáltatásra vonatkozó szerződéses jogviszonytól, amelyről át kíván váltani. Ld.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302854 [2025.11.18.].
- 56** Adott esetben jogpolitikai kérdés lehet annak eldöntése, hogy egy magánjogi kódex szövegezetesen mennyiben tűri meg a kifejezetten technológiai szakzsarogant, ha a cél a hasonló jogszabályok esetében általában a „technológiaselemez” szabályozás.
- 57** Lásd a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 6. § (1) bekezdés 16. pontját.
- 58** Lásd a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bszt.) 6. §-át.
- 59** MiCA rendelet 2. cikk (3) bekezdése szerint: „*Ez a rendelet nem alkalmazandó azokra a kriptoeszközökre, amelyek egyediek és nem helyettesíthetők más kriptoeszközökkel*”.
- 60** Hasonlóan például a szerb szabályozáshoz, mely szintén kettős pénzfunkciót tartalmaz: „*used as a means of exchange or for investment purposes*” https://www.nbs.rs/export/sites/NBS_site/documents-eng/propisi/zakoni/digitalna_imovina_e.pdf [2025.11.18.], de eltérve pl. a német *Kryptowert* fogalomtól vagy akár a korai bhamai szabályozás „*virtual currency token*” fogalmától: <https://www.scb.gov.bs/wp-content/uploads/2020/12/Digital-Assets-and-Registered-Exchanges-Act-2020.pdf> [2025.11.18.], mely később kikerült az adott jogszabályból, ezért egy adott nemzeti jogon belül történő folyamatos fogalmi felülvizsgálatra jó példa: <https://www.scb.gov.bs/wp-content/uploads/2024/05/Digital-Assets-and-Registered-Exchanges-Bill-2024-May-2024.pdf> [2025.11.18.].
- 61** GÁRDOS István: *A vagyon tárgy és a vagyon fogalma a Ptk.-ban*. <https://ptk2013.hu/szakkikkek/gardos-istvan-a-vagyon-targy-es-a-vagyon-fogalma-a-ptk-ban-gj-201811-3-10-0/6670> [2025.11.18.], p. 4.
- 62** *De Caria* és *Burlone* szerint a bitcoin bár nem minősül pénznek jogtechnikai értelemben, de leginkább az árupénz attribútumait eleveníti fel. Ld.: BURLONE, Paolo Luigi – DE CARIA, Riccardo: *Bitcoin e le altre criptomonete Inquadramento giuridico e fiscale*. IBL Focus, 2014: https://iris.unito.it/retrieve/handle/2318/1551305/112620/IBL_Focus_234-De_Caria_Burlone.pdf [2025.11.18.], p. 4.
- 63** „*A jog nemcsak atomizál és tipizál, hanem sematizál és uniformizál is, amikor absztrahál.*” E mondat dr. Lenkovics Barnabás polgári jogi előadásán hangzott el a 2004-es ELTE ÁJK egyetemi tanévben, melynek a szerző fiútanúja volt.
- 64** UNIDROIT i. m. Foreword II.
- 65** Lásd az új Polgári Törvénykönyv 1376. cikkét: <https://www.altalex.com/documents/news/2014/10/29/delle-obbligazioni-dei-contratti-in-generale> [2025.11.18.] vagy a francia Polgári Törvénykönyv 1196.

cikkét: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000032041294 [2025.11.18.].

66 Lásd a német Polgári Törvénykönyv 929. cikkét: https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_929.html [2025.11.18.].

67 A tulajdonátruházás módjainak újkori modelljeit bemutatja: FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és intéstitúciói* (28. kiadás). Novissima Kiadó, 2024. p. 373–374.

68 CHAN, Timothy: The nature of property in cryptoassets. *Legal Studies*, 2023, p. 480–498. <https://www.cambridge.org/core/journals/legal-studies/article/nature-of-property-in-cryptoassets/6B882C05BD3D9A-7A924FBE41C359E92E> [2025.11.18.], p. 493. Szabályozási minimumként, a tradíciós elv jegyében a Ptk. Ötödik Könyve álláspontunk szerint kiegészülhetne akár egy új Ötödik Résszel, ezen belül pedig a következő rendelkezésekkel: „XII. CÍM A DIGITÁLIS VAGYONI ESZKÖZ 5:175. § [A digitális vagyoni eszköz mint a tulajdonjog tárgya] (1) A digitális vagyoni eszköz tulajdonjog tárgya lehet. (2) Aki a digitális vagyoni eszköz felett ellenőrzést gyakorol, azt – ellenkező bizonyításig – tulajdonosnak kell tekinteni. (3) Egy személy akkor gyakorol ellenőrzést a digitális vagyoni eszköz felett, ha képes: a) az eszközökhöz való hozzáférést biztosítani, b) másokat a hozzáféréstől kizárni, c) az eszközt más személyre átruházni. (4) Az ellenőrzés megváltozása a (3) bekezdés szerinti képességek másra történő át-

ruházását jelenti, és magában foglalja a digitális vagyoni eszköz cseréjét, módosítását, megsemmisítését, törlését vagy megszüntetését, valamint az ebből eredő és megfelelő származékos új digitális vagyoni eszköz létrehozását, amely más személy ellenőrzése alatt áll. 5:176. § [Joghátások és átruházás] (1) Digitális vagyoni eszközön a tulajdonjog átruházható az ellenőrzés átadásával, a technológiai rendszer által meghatározott érvényesítési mód szerint. (2) Akire digitális vagyoni eszközt ruháznak át, tulajdonossá lesz akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos. (3) A digitális vagyoni eszköz biztosítéki célú megterhelése a technológiai rendszer által meghatározott érvényesítési mód szerint történhet. E normaszöveg-tervezet tényleges alkalmazása további részletes előkészítést, elemzést és koherenciavizsgálatot igényel.

69 A liechtensteini szabályozás például bármilyen civiljogi megállapítást eleve csak arra az esetre tesz, ha a liechtensteini jog egyáltalán alkalmazandó az adott jogviszonyra: <https://www.regierung.li/files/attachment-s/950-6-tvtg-250201-en.pdf> [2025.09.18.]. A Bécsi Vételi Egyezmény és a kriptopénzek kapcsolatát elemzi KIRÁLY Miklós: <https://ptk2013.hu/szakcikkek/kiraly-miklos-a-becsi-veteli-egyezmény-es-a-bitcoin/7005> [2025.11.18.]

70 LENKOVICS Barnabás: *Dologi jog*. Eötvös József Könyvkiadó, 2001. p. 35.

71 PARTI Tamás i. m. p. 96.

72 MENYHÁRD Attila i. m. p. 26.

73 Lásd a Btk. 2025. évi LXVII. törvénnyel beiktatott, 2025. július 1-től hatályos új 394/A. §-át, mely a kriptoeszköz tranzakciók validálása hiányában kriminalizálja a kriptoeszköz átváltását pénzre vagy más kriptoeszközzel: „394/A. § (1) Aki jogosulatlan kriptoeszköz-átváltási szolgáltatás igénybevételével jelentős értékű kriptoeszközt pénzre vagy más kriptoeszközzel átvált, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

74 Lásd pl. <https://www.forbes.com/sites/georgecalhoun/2022/10/11/the-ethics-of-crypto-sorting-out-good-intentions-and-bad-actors/> [2025.11.18.], kifejezetten a jogász hivatás gyakorlóira számára pedig egy hasznos összefoglaló: <https://www.dlapiper.com/en/insights/publications/2023/12/exploring-the-ethical-implications-of-digital-assets> [2025.11.18.]

75 BIRHER Nándor – BICSKEI Tamás – KOVÁCS Viktória: Szabályozáskomplexitás. *Glossa Iuridica*, 7(1-2), p. 285–313. https://epa.oszk.hu/05300/05366/00007/pdf/EPA05366_glossa_2020_01-02_285-314.pdf [2025.11.18.]. Idézi: – NORBERT – BIRHER Nándor – KNOLL-CSETE Edit: A kriptovaluták szabályozása – jogi kihívások és kockázatok. *Humán Innovációs Szemle*, 2024. <https://real.mtak.hu/198952/> [2025.11.18.], p. 16.

76 „Eredet” („Inception”), 2010, gyártó: Legendary Pictures, Warner Bros., Warner Bros Pictures.

A PARÓDIA SZELLEMI TULAJDONJOGI MEGÍTÉLÉSE

SZERZŐ:

Ujhelyi Dávid

SOROZATSZERKESZTŐ:

Koltay András

SZAKMAI LEKTOR:

Pogácsás Anett

ÁRA: 7000 Ft

Hogy mennyire függ a paródia megítélése a humorérzék milyenségétől, a személyes érzékenységtől, a szubjektív szempontoktól, és hogy a paródia – mint az uniós *acquis* önálló fogalma – gyakorlata mennyire világos, lehatárolt, arról kaptunk már válaszokat a szerzőtől a szerzői jog nézőpontjából. Azonban ebben a kötetben további rendkívül izgalmas kérdéseket villant fel: azzal kecsegtet többek között, hogy rövidesen megérthetjük a pastiche fogalmát és helyét a szerzői jog rendszerében. De ezen túl is új távlatokat nyit: körüljárja a védjegyparódia elképesztően gazdag egyesült államokbeli gyakorlatát, annak uniós és hazai helyét, valamint az igencsak friss designjogi szerepét. Ezáltal úgy tekint a jövőbe, hogy közben a reális távlatokat tárja elé, érzékeltetve a közeljövőben várható hazai jogalkotói és jogalkalmazói feladatokat is.

Pogácsás Anett